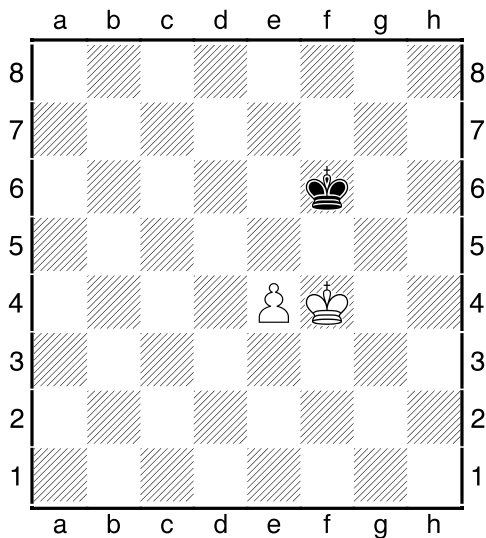

BONDESLUTTSPILL

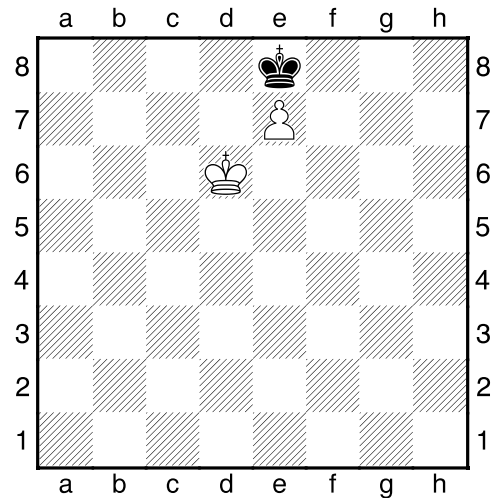
Konge + bonde mot Konge

Diagram 1

Dette er en av grunnstillingene i bondesluttspill. Stillingen er remis, uansett hvem som er i trekket. Følgende trekk illustrerer dette sluttspill.

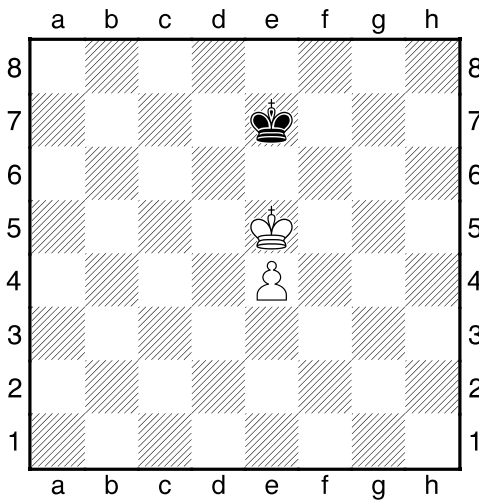
- 1.e5+ ♖e6** Det enkleste, men også Kg6 holder for sort.
- 2.♔e4 ♖e7** Dette er det mest presise, selv om også Kf7 eller Kd7 også kan spilles.
- 3.♔f5 ♖f7** Her må sort ta opposisjonen !
- 4.e6+ ♖e7 5.♔e5 ♖e8** Dette er det eneste trekk som sikrer at sort får opposisjonen hvis hvit spiller Kd6 eller Kf6.
- 6.♔d6 ♖d8 7.e7+ ♖e8**

Hvit må gå fra bonden eller sette sort patt. Hvis sort var trekket, ville han måtte gå til f7 og hvit vinner med Kd7.

Var bonden derimot en randbonde, ville det ikke være noe felt for kongen på linjen ved siden. Derfor er det alltid remis hvis kongen kan komme foran motstanderens randbonde.

DIAGRAM 2

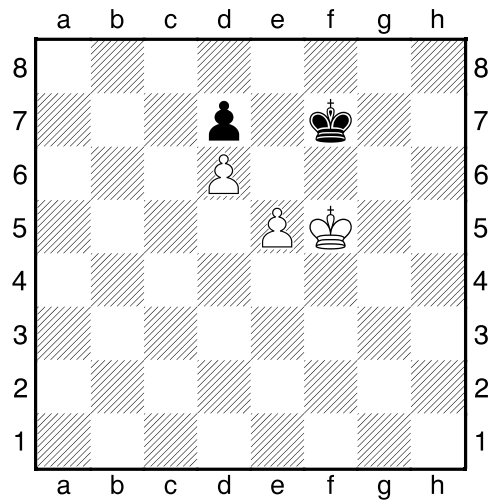
Dette er også en av grunnstillingene i bondesluttspill.

Sort i trekket. Hvit har da opposisjonen og vinner lett. Går den sorte kongen til siden trenger den hvite kongen frem til 6. raden.

Hvit i trekket. Da er det sort som har opposisjonen. Går hvit til siden, f.eks. til f5, tar sort opposisjonen igjen med Kf7. Vi kommer da fort over i stillingen i DIAGRAM 1.

Er bonden en randbonde vil stillingen likevel være remis. Da er det jo nok at den sorte kongen kan nå forvandlingsfeltet for bonden.

DIAGRAM 3

Sort i trekket.

Hvit vinner da lett med : **1...♗e8 2.e6 dxe6+ 3.♗xe6 ♖d8 4.d7** og hvit får ny dronning.

På

1...♗f8 2.♗f6 ♗e8 3.♗g7 ♖d8 4.♗f7 og hvit vinner bonden på d7.

Hvit i trekket. Hvit har da to veier til seier.

A) 1.♗g5 og sort kan ikke spille **Kg7** på grunn av **2.e6**.

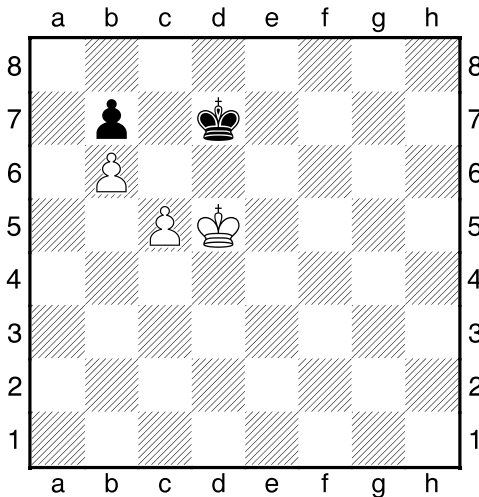
Viker kongen til 8.raden, så vinner hvit på samme måte som når sort var i trekket i utgangsstillingen.

På **1...♗e6** følger **2.♗f4 ♗f7 3.♗f5** Hvit gjorde en trekantmanøver og nå er det sort som er i trekket!

B) 1.e6+ dxe6+ 2.♗e5 ♗f8! 3.♗f6! og hvit har opposisjonen. **3...♗e8 4.♗xe6 ♗d8 5.d7** og vinner.

Etter **1.e6+, ♗e8 2.e7** vinner hvit ved å gå rundt til c7, eller c8. Dermed faller den sorte d bonden

DIAGRAM 4

Sort i trekket. Hvit jager da den sorte kongen inn i kroken. Her er en variant : **1...♔d8 2.♔d6 ♕c8 3.♔e7 ♖b8 4.♔d7 ♕a8 5.c6 bxc6 6.♔c7** med matt i få trekk.

Hvit i trekket. Med **1.Ke5** vinner hvit på samme måte som i forrige eksempel

Men denne gang vinner derimot ikke varianten **6.c6+** på grunn av ♕c8!! og stillingen er remis!

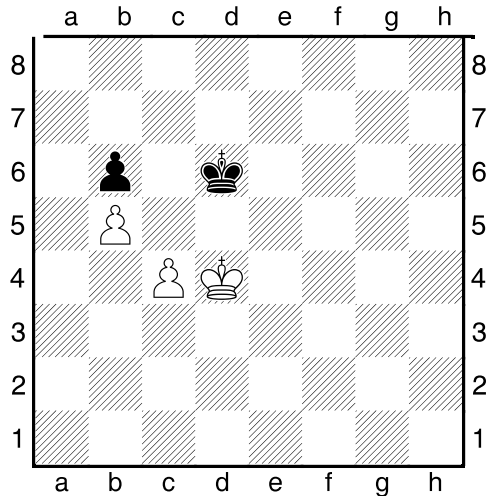
På **7.c7** pendler den sorte kongen mellom c8 og d7. Den hvite kongen kommer ikke rundt for å angripe bonden på b7.

I forrige eksempel var det denne manøveren som var vinstveien for hvit. Flytter hvit kongen, slår sort på c6 og tar opposisjonen med Kc8 og holder partiet.

Tenk deg godt om før du flytter en bonde i sluttspillet, den kan ikke gå tilbake igjen!

Ved stillinger nær randen og nær 8.raden dukker det ofte opp spesielle forhold, f. Eks. patt.

DIAGRAM 5

Som før vinner hvit lett hvis sort er i trekket.

Men hvis hvit er i trekket så er stillingen remis fordi sort da har opposisjonen.

1.♔e4 ♕e6 2.♔e3! ♕e7! Her måtte sort være på vakt.

På det naturlige trekket Ke5 følger Kd3 og sort taper opposisjonen til hvit og da er det fort slutt.

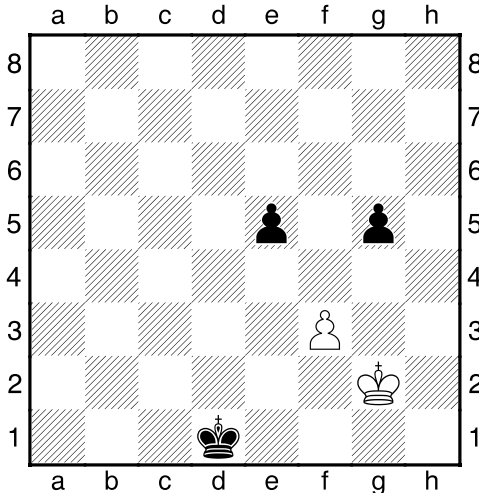
Det kunne da fulgt :

2...♔e5 3.♔d3 ♕e6 4.♔e4 ♕d6 5.♔d4 ♕e6 6.c5 bxc5+ 7.♔xc5 ♕d7 og hvit vinner.

Sort må derfor velge fjernopposisjonen med Ke7 og alt er i orden!

3.♔d3 ♕d7 og vi kan fort overbevise oss at sort har full kontroll og beholder opposisjonen.

DIAGRAM 6

Hvit kan holde stillingen, men da må han kjenne teknikken med opposisjon!.

1.♔h1! Han må velge fjernopposisjonen. På **1...Kf1?** følger **2.Kd2, Kf2 3. Kd3** og hvit kommer ikke til f3 med kongen og sort vinner

Forsøket

1...g4 strander på det enkle **2.♔g2!** og stillingen er remis.

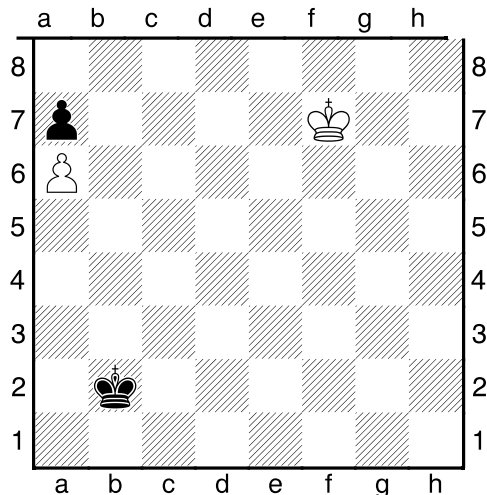
Hvit må derimot ikke slå på g4, for da går den sorte e-bonden inn med sjakk.

På **1.♔h1!** kan det følge **1...♔e2 2.♔g2 ♔d3 3.♔h3 ♔d4 4.♔g4**

Sort kommer ikke videre fordi hvit kontrollerer opposisjonen.

Det er viktig å se om nær-opposisjonen kan holdes videre. Hvis ikke, kan fjernopposisjonen være en reddende mulighet.

DIAGRAM 7

Hvit trekker. Kan han vinne ?

Vi prøver : **1.♔e7 1...♔c3 2.♔d7 ♔c4 3.♔c7 ♔c5 4.♔b7 ♔d6 5.♔xa7 ♔c7** og den hvite kongen er stengt inne. **Remis.** Det var kritisk at den sorte kongen nådde feltet c7.

Løsningen er å hindre den sorte kongen samtidig som hvit går direkte etter bonden.

1.♔e6 ♔c3 2.♔d5 ♔b4 3.♔c6

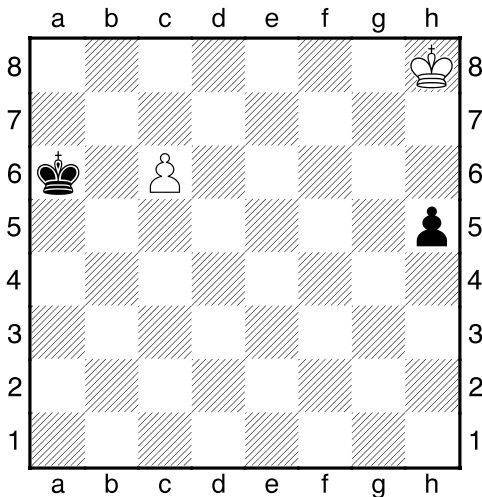
Her mister sort et trekk på sin vei mot feltet c7.

3...♔c4 4.♔b7 ♔c5 5.♔xa7 ♔c6 6.♔b8 og hvit vinner.

På sjakkbrettet er den ”krokete” vei like kort som den direkte vei.

”Pytagoras gjelder ikke på sjakkbrettet !”

DIAGRAM 8

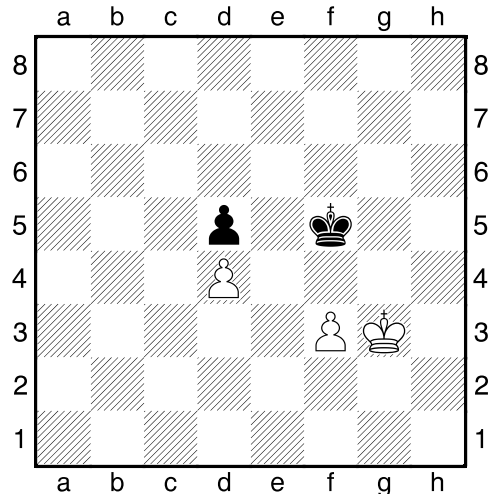
Dette er den berømte studie som Reti laget i 1922 til minne om sin nære venn, Julius Breyer. Hvit trekker og holder remis. Studien vakte stor oppsikt da den kom.

Hvit trekker.

Det ser vanskelig ut for hvit. Han er to tempo for kort til å nå bonden. Den hvite bonden ser ut til å være under god kontroll av den sorte kongen.

Imidlertid klarer hvit dette ved :
1.♔g7 h4 2.♔f6! Nå truer hvit å understøtte sin bonde med Ke6!
2...♔b6 Det var det ene tempo, nå mangler bare ett til.
3.♔e5 Truer å ta den sorte bonden med Kf4.
3...h3 4.♔d6 h2 5.c7 h1♚ 6.c8♚ og sort kan ikke få noe ut av sine mange sjakker.

DIAGRAM 9

Er sort i trekket vinner stillingen enkelt. Sort presses bakover og mister d-bonden.

Er det hvit i trekket blir det straks vanskeligere. Men sort er fortapt.

1.f4 ♔e4 2.♔g4 ♔xd4 3.f5

Sort har her to muligheter og begge taper.

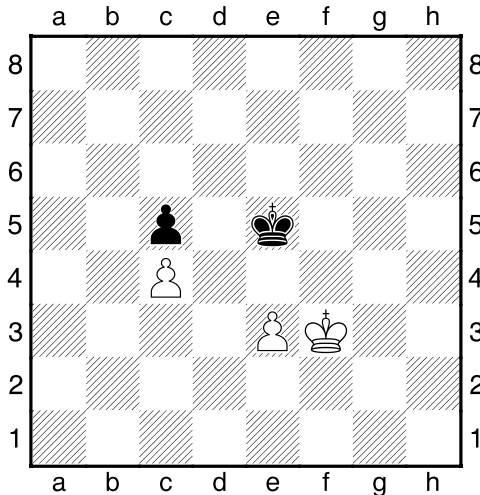
Den ene muligheten er :

3...♔e5 4.♔g5 d4 5.f6 d3 6.f7 d2 7.f8♚ d1♚ 8.♚e8+ ♔d4 9.♚d8+ og dronningen faller !

Den andre muligheten viser følgende illustrasjon :

3...♔c3 4.f6 d4 5.f7 d3 6.f8♚ d2 7.♚f1 ♔c2 8.♚c4+ ♔b1 9.♚d3+ ♔c1 10.♚c3+ ♔d1 11.♔f3 ♔e1 12.♚b4 ♔d1 13.♚b1 matt

DIAGRAM 10

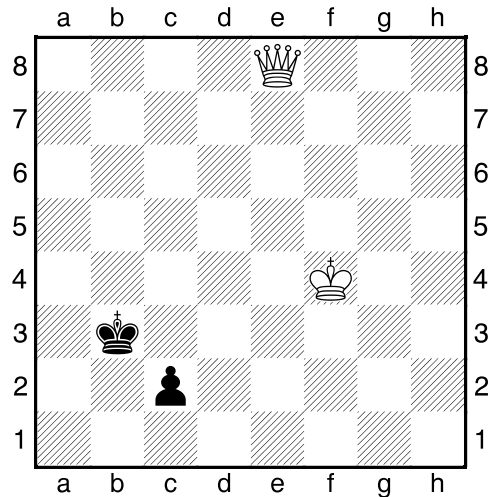
Det er nesten den samme stilling som i **DIAGRAM 9**. Brikkene er bare flyttet en linje til venstre.

Hvit vinner lett hvis sort er i trekket. Men denne gang er det imidlertid remis med hvit i trekket.

Her er varianten: **1.e4 ♖d4 2.♗f4 ♖xc4 3.e5 ♖b3!! 4.e6 c4 5.e7 c3 6.e8♗ c2** og sluttspillet er remis fordi det er en c-bonde igjen mot dronningen.

Kongen må imidlertid ha kontroll over inntaksfeltet for bonden og den hvite kongen må være et godt stykke unna!

Stillingen etter 6.b2

Stillingen er remis. Den hvite kongen er for langt borte til å hjelpe til.

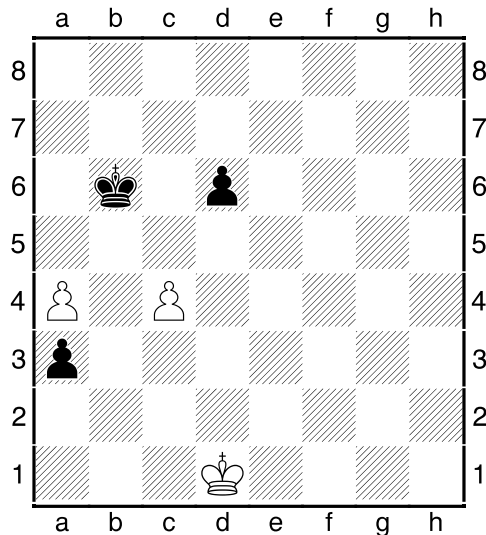
Hvit forsøker :

1.♗b5+ ♖a2 2.♗c4+ ♖b2 3.♗b4+ ♖a1 4.♗c3+ ♖b1 5.♗b3+ ♖a1! Dette er poenget. Bonden kan ikke tas på grunn av patt.

c og f-bonden på 7. rad, dvs feltet før forvandlingsfeltet, holder remis mot dronning.

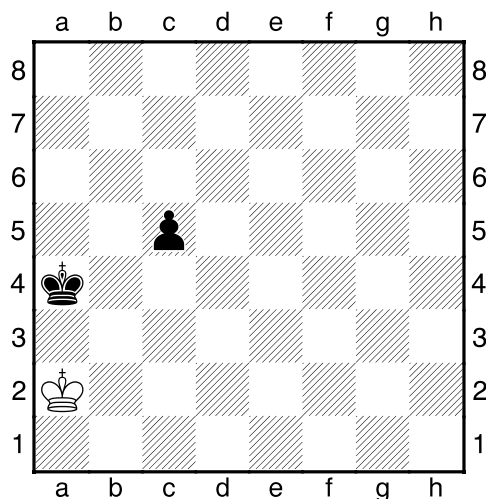
Tilsvarende patt-redning gjelder også for randbønder.

DIAGRAM 11

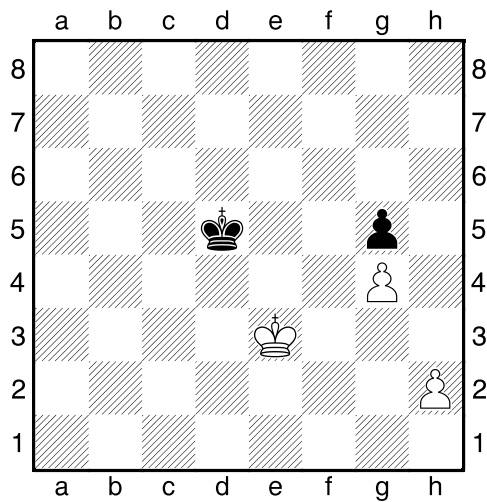
Hvit er i trekket. Ellers løper jo den sorte a-bonden i mål.

1. ♖c2 ♗a5 2. ♖b3 a2 3. ♖b2 Tar hvit bonden får sort opposisjonen. Det samme gjelder for sort! Derfor 3... ♗b4! 4. ♖a1! Eneste mulighet for å unngå at sort får opposisjonen. Sort har ikke noe bedre enn 4... ♗xa4 men det rekker ikke 5.c5! Bonden må ofres for at ikke sort skal få et ekstra tempotrekk med d-bonden. 5... dxc5 6. ♖xa2 Hvit har opposisjonen og sort har ingen nye triks.

Sort trekker. Denne stillingen er remis fordi hvit har opposisjonen.

DIAGRAM 12

Hvit trekker.

Vi skal nå se på et mer generelt begrep enn opposisjon konge vs konge, nemlig **korresponderende felter**.

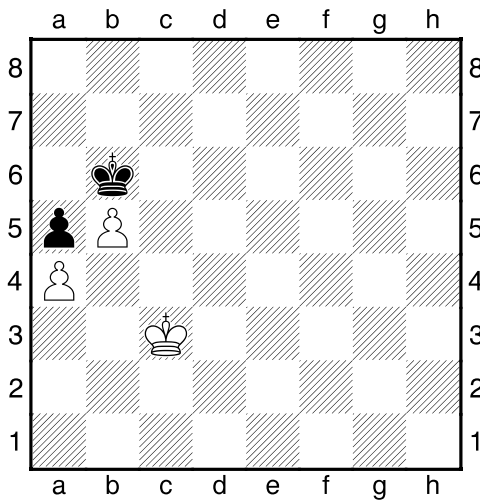
Vi ser at sorts konge må kunne nå feltet e5 når hvit konge går til f3. Hvit vinner hvis han kan komme til 4.raden. Vi kaller da feltene f3 - e5 korresponderende felter.

Tilsvarende gjelder for feltene g3 - f6 fordi etter Kg3 må sort kunne nå feltet f6.

Hvit trekker : 1. ♖f2! og presser sort til en bestemmelse. Hvit kan gå til både f3 og til g3 i neste trekk. Sort må nå de korresponderende feltene e5 og f6 i sitt neste trekk. Derfor har sort bare en eneste mulighet : 1... ♗e6 2. ♖g2! På ny kan hvit gå til f3 og til g3 i neste trekk. Sort står allerede på e6, det eneste felt som kan nå de to korresponderende feltene samtidig. Men sort må trekke! 2... ♗f6 3. ♖g3 Sort må forlate det ene korresponderende feltet! 3... ♗g6.

4. ♖f3 ♗f6 5. ♖e4 ♗e6 6. h3 ♗f6 7. ♖d5 og hvit vinner lett. Takket være at bonden stod på h2, hadde hvit et tempo som fratok sort opposisjonen. Hadde bonden i utgangstillingen stått på h3 hadde stillingen vært remis.

DIAGRAM 13

Hvit trekker.

Hvit vinner ved å presse den sorte kongen bakover. **1.♔c4 ♕b7 2.♔c5 ♕c7 3.b6+ ♕b7 4.♔b5 ♕b8 5.♔xa5 ♕b7 6.♔b5 ♕b8 7.♔a6 ♕a8 8.b7+ ♕b8 9.a5** Dette gikk jo veldig greit, men sort kan legge en liten felle med :

1...♔c7 2.♔c5 ♕b7 3.♔d5!

Her er det lett å gjøre en feil som kan koste hvit seieren. **3.b6?? ♔a6!** og sort vinner bonden eller blir patt etter Kc6.

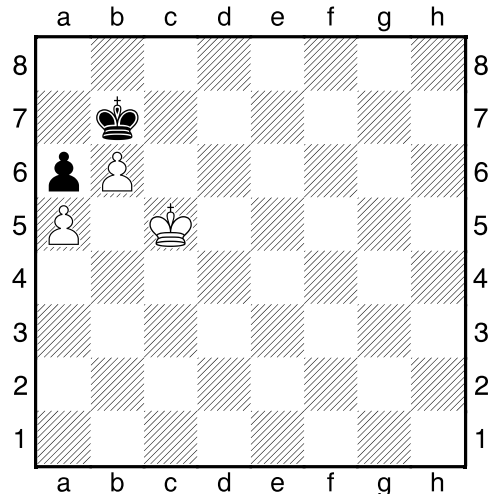
Nå vinner hvit enkelt.

3...♔b6 4.♔d6 ♕b7 5.♔c5 ♕a7 6.♔c6! men igjen, ikke **6.b6+??**

MORAL :

Tenk deg godt om før du flytter en bonde i sluttspillet, den kan ikke gå tilbake igjen!

DIAGRAM 14

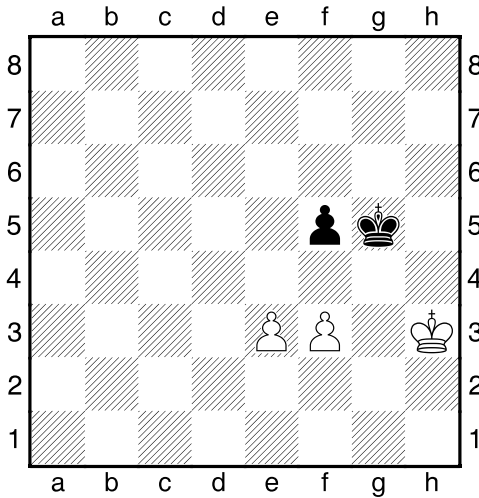
Denne stillingen er remis.

Vi er kommet ett skritt nærmere 8.raden. Da øker pattfaren.

Her er den tilstrekkelig til at sort kan holde remis. Det gjelder uansett hvem som er i trekket!

Hvit kan ikke presse sort ut av kroken.

DIAGRAM 15

Stillingen er remis, uansett hvem som er i trekket.

Vi ser på hvit først :

1.♔g2

Etter **1.Kh2** spiller sort bare **1...Kh6!** og hvit kommer ingen veg. Etter **1.Kg3** gir **1...f4+!** direkte remis!

2.♔f2 fxe3+ 3.♔xe3 ♕f5 og stillingen er kjent.

1...♔f6! er den eneste redning !

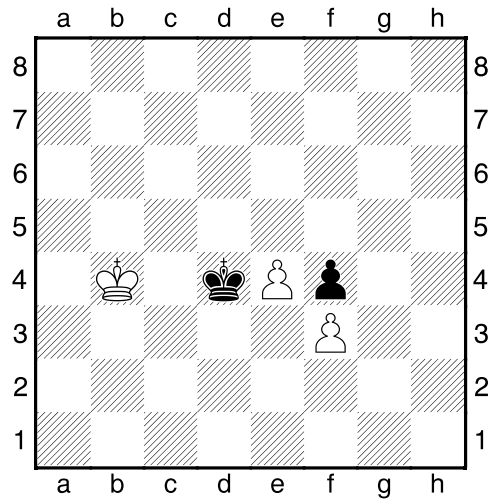
2.♔g3 ♕f7 3.♔f2 ♕e6 4.♔e2 ♔d5 5.♔d2 ♔d6! 6.♔d3 ♔c5 Sort må kunne komme til c5 når den hvite kongen går til d3. Korresponderende felter

På **6...♔d5??** vinner hvit direkte med **7.f4 ♔c5 8.e4 osv..**

7.♔c3 ♔d5 8.♔b4 Det eneste forsøk på vinst. **8...f4! 9.e4+ ♔d4!**

Redningen for sort lå denne gang i at han har en f-bonde. Vi husker at f eller c bonde holder remis mot dronning, når motstanders konge er langt nok borte. Flytter vi brikkene i DIAGRAM 15 ett skritt til venstre så er stillingen lett vunnet for hvit.

Stilling etter sorts 9...Kd4

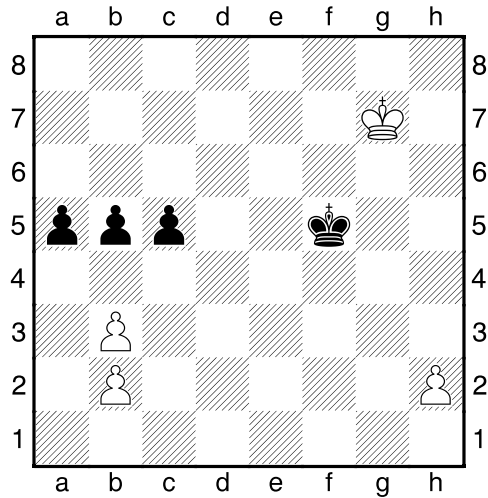

Det kunne ha fulgt :

10.Kb3 Ke3 11.e5 Kxf3 12.e6,Kg2 13. e7 f3 14.e7 f3 15.e8(♖) f2 remis.

Den hvite kongen er for langt borte.

DIAGRAM 15

Vi avslutter temaet bondesluttspill med et klassisk sluttspill fra turneringen i St.

Petersburg 1914.

Verdensmesteren Emanuel Lasker spiller hvit og er i trekket. Han redder en tilsynelatende tapt stilling mot Siegbert Tarrasch.

Sort truer med å bryte igjennom på dronningfløyen. F.eks. **1...c4 2.bxc4 bxc4 3.h4 a4 4.h5 c3 5.bxc3 a3 6.h6 a2 7.h7 a1(♠) 8.h8(♠) Da7+ 9.Kg8 Kg6** og hvit blir fort matt.

Imidlertid er det **hvit i trekket !**

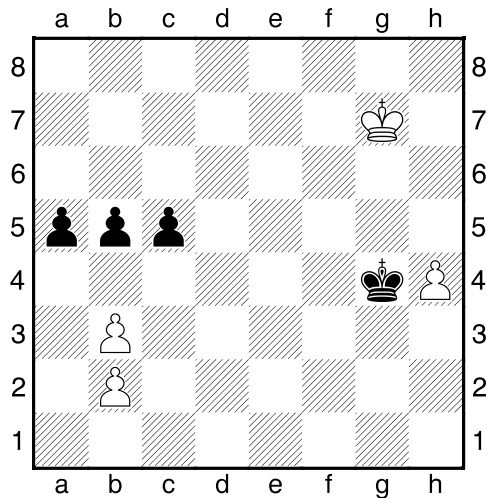
1.h4! ♔g 4 2.♔g6!!

Hvit truer å gå rett inn med bonden.

2...♕xh4 Nå har den hvite kongen fått fri bane til å komme til unnsetning på dronningfløyen. **3.♕f5 ♔g3**

På **3...c4** kunne det ha fulgt **4.bxc4 bxc4 5.♔e4 c3 6.bxc3 a4??** Sort forsøker seg, men taper! Til remis holder **her 6...♕g5 7.♔d5 ♕f6 8.♔c5 ♔e6 9.♕b5 ♔d6 10.♕xa5 ♔c5**

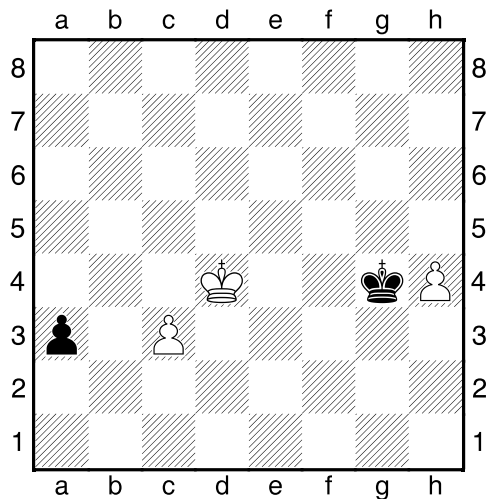
7.♔d3 Hvit kommer inn langs den hvite diagonalen!. Hvit vinner. **4.♔e4 ♕f2 5.♔d5 ♔e3 6.♕xc5 ♔d3 7.♕xb5 ♔c2 8.♕xa5 ♔xb3** Det holdt akkurat, for sort!

Hvit i trekket

Stillingen etter 1.h4 Kg4.Tarrasch hadde nok her ventet følgende variant

2.♔f6?? c4 3.bxc4 bxc4 4.♔e5 c3 5.bxc3 a4 6.♔d4 a3

Den hvite bonden stenger den sorte diagonalen for den hvite kongen. Sort vinner.

Med 2.Kg6!! vant hvit et tempo slik at den hvite kongen over i den hvite diagonalen.